

Polski Związek Wędkarski
Okręg we Wrocławiu
ul. Kazimierza Wielkiego 65
50-077 Wrocław
tel./fax 71 / 344 44 01,02
NIP 896-10-01-884

Wrocław dnia, 24 luty 2025r.

L. dz. 499/2025

LIST OTWARTY

do wiadomości:

Premiera Polskiego Rządu,

Minister Klimatu i Środowiska,

Prezes Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,

Prezes Zarządu Głównego Polskiego Związku Wędkarskiego,

Prezes Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu,

List otwarty do Rady Nadzorczej WFOŚIGW we Wrocławiu w sprawie kontynuacji programu „odbudowy ekosystemu i różnorodności biologicznej rzeki Odry”

w roku 2025

Szanowni Członkowie Rady Nadzorczej WFOŚIGW we Wrocławiu,

zwracamy się do Państwa z gorącym apelem o kontynuację programu odbudowy ekosystemu i różnorodności biologicznej rzeki Odry na rok 2025. Program ten, pierwotnie zaplanowany został na trzy lata, zgodnie z wcześniejszymi założeniami według naszej wiedzy program nadal jest realizowany przez fundusze w Szczecinie oraz Opolu, natomiast odcinek środkowej Odry – obejmujący obwody rybackie rzeki Odry nr 3,4,5,6,7 oraz jej dopływy, czyli teren działalności Okręgu PZW we Wrocławiu i Legnicy – zostałyby pozbawiony w roku 2025 wsparcia a mówimy tu o powierzchni ok. 4 tys. hektarów. Pominięcie tego odcinka w zarybieniach, czyli działaniach mających na celu odbudowę populacji poszczególnych

gatunków ryb charakterystycznych dla środkowego odcinka rzeki Odry, może mieć katastrofalne skutki dla ekosystemu, który wciąż nie podniósł się po katastrofie ekologicznej z 2022 roku, według naszej oceny, środowiska rybackiego a przede wszystkim naukowego proces ten może zająć ponad dekadę.

1. Odbudowa ekosystemu i zobowiązania Państwa

Katastrofa ekologiczna, która dotknęła Odrę w 2022 roku, była wynikiem wieloletnich zaniedbań instytucji państwowych oraz niewystarczającego nadzoru nad jakością wód. Swoimi skutkami doprowadziła do niespotykanej do tej pory w Polsce w drugiej co do wielkości rzece do zagłady 50 % populacji ryb i 90% bentosu. W wyniku katastrofy zginęło wiele pokoleń ryb w tym te najbardziej cenne dla ekosystemu, czyli stada tarłowe poszczególnych gatunków ryb w oparciu, o które odbywało się naturalne tarło. Skutki katastrofy nie ominęły też ryb prawem chronionych. Obowiązkiem nas wszystkich w tym Państwa Polskiego jest naprawienie szkód wyrządzonych naturze. Program odbudowy został zaplanowany na okres trzech lat co z samego założenia jest okresem zbyt krótkim w celu odbudowy ekosystemu, ale mimo tak krótkiego okresu stanowił on jedyną formę wsparcia dla całej rzeki Odry i jej całego ekosystemu, co znalazło odzwierciedlenie w strategii zarybień jaką przyjął Okręg PZW Wrocław i po uzyskaniu stosownych opinii z IRS realizował przez okres dwóch lat pozyskując środki z Funduszu i przeznaczając je na zarybienia. Przerwanie finansowania w 2025 roku oznaczało by zaniechanie kluczowego etapu odbudowy i z całą pewnością zaprzepaściło by dotychczasowe wysiłki jak i uzyskany dzięki nim efekt środowiskowy i wzmacniający cały ekosystem w tym refugia, którymi są nadal dopływy Odry. Warto podkreślić, że tzw. "ustawa Odrzańska" narzuciła na Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie obowiązek przygotowania planu odbudowy ekosystemu rzeki Odry. Niestety, mimo kilku spotkań i deklaracji, w których uczestniczyliśmy żywo zainteresowani naprawą i odbudową ekosystemu żadne realne działania nie zostały podjęte i nie przeznaczono na ich realizację żadnych środków i do dnia dzisiejszego nie można mówić o czymkolwiek. Jedynymi skutecznymi krokami są inicjatywy realizowane przez użytkowników rybackich a takim na Dolnym Śląsku jest Polski Związek Wędkarski Okręg we Wrocławiu, które do tej pory realizował właśnie przy wsparciu Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu.

2. Brak możliwości samodzielnej odbudowy ekosystemu przez PZW

Okręg PZW we Wrocławiu jak i inne Okręgi PZW (Szczecin czy Opole) realizujące gospodarkę rybacką na Odrze i jej dopływach jako użytkownicy rybacy, nie mają wystarczających środków, by samodzielnie odbudować ekosystem Odry. Składki wędkarzy są przeznaczane na działalność statutową której elementem między innymi jest prowadzenie racjonalnej gospodarki rybackiej na dzierzawionych od Skarbu Państwa obwodach rybackich i nie są w stanie pokryć strat wywołanych katastrofą ekologiczną. Właśnie takie programy jak odbudowa ekosystemu i różnorodności biologicznej rzeki Odry w pełni dedykowane do użytkowników rybackich (podmiotów posiadających wykwalifikowane kadry, wiedzę jak i możliwości) przyczyniły się, że gospodarka rybacka nabrała innego ponadczasowego wymiaru. Racjonalna gospodarka po katastrofie została poważnie zachwiana a brak dodatkowych działań w zakresie ponadnormatywnych zarybień i ochrony środowiska tylko pogłębi ten problem. Dzięki tym działaniom i kontynuowaniem jeszcze w roku 2025 programu odbudowy ekosystemu i różnorodności biologicznej rzeki Odry z całą pewnością zwiększymy możliwość korzystania z zasobów rzeki Odry przez przyszłe nasze pokolenia i pozwolimy im również cieszyć się z bioróżnorodności co jest jednym z podstawowych elementów racjonalnej gospodarki rybackiej. Program ten jest jedynym racjonalnym i skutecznym wsparciem dla

ekosystemu rzeki Odry jakie państwo Polskie skierowało, żeby naprawić to co swoimi wieloletnimi zaniedbaniami spowodowało. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej z samej nazwy wskazuje czym powinien się zajmować i realizuje to doskonale. Wspieranie wszystkich działań, w tym tych, które są jedynymi (gdyż państwo Polskie zawodzi nadal w tym zakresie) i na obecną chwilę tylko one wspierają ekosystemy wodne i do tego osiągają stawiane przed nimi cele są bardzo ważne, dlatego nie potrafimy jako całe środowisko wędkarskie Dolnego Śląska, pasjonatów ponad podziałami wywodzących się z różnych grup społecznych, narodowości, posiadającym różne obywatelstwo, płeć itd. których łączy pasja jaką jest wędkarstwo i marzenia o czystej, rybnej rzece Odrze i jej dopływach trudno jest zrozumieć decyzję, którą ogłosił nam podczas spotkania w dniu 21 lutego 2025r. Prezes WFOŚ i GW we Wrocławiu Paweł Łapacz. Decyzja Rady Nadzorczej o niekontynuowaniu w roku 2025 programu odbudowy ekosystemu i różnorodności biologicznej rzeki Odry na odcinku środkowej Odry jest dla wszystkich kochających Odrę nie do zaakceptowania. Zdajemy sobie sprawę, że przed funduszem, któremu jest miłe dobro natury, czystość naszych wód, czystość powietrza, odnawialne źródła energii, edukacja ekologiczna i wszystko to co wiąże się z zdrowym środowiskiem jest bardzo ważne i jest dużo do zrobienia, ale musi się tam znaleźć jeszcze miejsce na kontynuację programu dla Odry na dalsze jej wspieranie i odbudowę jej bioróżnorodności.

3. Konsekwencje pominięcia zarybień środkowego odcinka rzeki Odry

Brak kontynuacji programu odbudowy ekosystemu i różnorodności biologicznej rzeki Odry na obszarze Okręgu PZW Wrocław i Legnicy spowoduje długofalowe negatywne skutki nie tylko dla środowiska naturalnego, ale również dla lokalnych społeczności, gospodarki i ogólnego funkcjonowania ekosystemu rzeki. Poniżej kompleksowa analiza zagrożeń.

1. Zahamowanie odbudowy populacji ryb - odbudowa ekosystemu po katastrofie ekologicznej z 2022 roku wymaga długofalowego i konsekwentnego działania. Dotychczasowe zarybienia pozwoliły na częściową regenerację rodzimych gatunków ryb, jednak proces ten jest długotrwały i wymaga dalszego wsparcia. Przerwanie programu oznacza, że wysiłki podjęte w poprzednich latach zostaną zaprzepaszczone. Brak odpowiednich działań doprowadzi do spadku liczebności kluczowych gatunków, takich jak:

- **Szczupak** – drapieżnik regulujący populację mniejszych ryb, jego brak powoduje wzrost liczby konkurujących o zasoby drobnych gatunków, co zaburza równowagę w łańcuchu pokarmowym.
- **Sandacz** – wrażliwy na jakość wody, potrzebujący stabilnych warunków hydrologicznych do rozmnażania; jego populacja bez wsparcia poprzez zarybienia może znacząco zmaleć.
- **Boleń** – charakterystyczny dla Odry, jego obecność świadczy o zdrowiu rzeki. Zmniejszenie jego liczebności oznacza pogorszenie kondycji ekosystemu.

Niedobór tych gatunków może skutkować dalszą destabilizacją rzeki, ponieważ ich rola w regulacji liczebności drobniejszych organizmów jest kluczowa. Przyroda potrzebuje czasu na regenerację, a każde opóźnienie w działaniach ochronnych pogłębia straty.

2. Dominacja gatunków obcych i inwazyjnych - zmiany klimatyczne oraz degradacja ekosystemu Odry po katastrofie z 2022 roku stworzyły warunki, w których lepiej radzą sobie gatunki obce i inwazyjne, takie jak:

- **Sumik karłowaty** – ma wysoką tolerancję na niską jakość wody, rozmnaża się w szybkim tempie, wypierając rodzime gatunki.
- **Karaś srebrzysty** – agresywnie konkuruje o siedliska i pokarm, co prowadzi do stopniowego zmniejszania populacji rodzimych ryb.
- **Czebaczek amurski i inne ryby azjatyckie** – które, jeśli trafią do ekosystemu, mogą wprowadzać dodatkowe zaburzenia troficzne.

Gatunki te przejawiają wyższe zdolności adaptacyjne i mają naturalnych wrogów w ekosystemie Odry. Jeśli proces odbudowy ekosystemu zostanie zatrzymany, gatunki te mogą przejąć kontrolę nad środowiskiem wodnym, prowadząc do zmniejszenia bioróżnorodności. Brak drapieżników w ekosystemie i ograniczenie populacji rodzimych ryb przyspieszy proces degradacji.

3. Zagrożenie dla rybołówstwa i turystyki wędkarskiej - Odra od lat pełniła funkcję kluczowego łowiska dla wędkarzy rekreacyjnych oraz profesjonalnych. Jej stan ma bezpośredni wpływ na atrakcyjność turystyczną regionu i gospodarkę lokalną. Jeśli nie zostaną podjęte dalsze działania odbudowujące ekosystem, konsekwencje dla wędkarstwa i turystyki mogą być poważne:

- **Spadek zainteresowania regionem przez wędkarzy** – brak ryb w rzece oznacza mniejsze zainteresowanie łowiskami i spadek liczby przyjezdnych turystów.
- **Straty ekonomiczne dla sektora turystyki** – sklepy wędkarskie, ośrodki noclegowe, hotele, gastronomia i inne branże powiązane z turystyką wodną stracą klientów, co odbije się na całym regionie.
- **Zmniejszenie liczby zawodów wędkarskich i imprez plenerowych** – sportowe zawody wędkarskie przyciągają uczestników z całej Polski i generują wpływy dla lokalnych społeczności.

Turystyka wędkarska w Polsce to sektor przynoszący znaczące dochody. Odbudowa ekosystemu Odry nie jest tylko kwestią ekologiczną – to również inwestycja w przyszłość gospodarczą regionu.

4. Degradacja ekosystemu - Odra jako ekosystem wodny funkcjonuje w ścisłej zależności z otaczającym ją środowiskiem. Zaniechanie działań ochronnych oznacza:

- **Wzrost poziomu biogenów** – azot i fosfor będą kumulować się w wodzie, przyczyniając się do eutrofizacji rzeki, czyli jej nadmiernego użyznienia, co skutkuje zakwitami sinic i niedoborem tlenu w wodzie.
- **Zmiany w strukturze osadów dennych** – osady stają się siedliskiem dla toksycznych substancji i powodują pogorszenie warunków bytowych dla organizmów wodnych.
- **Spadek jakości wody** – procesy samooczyszczania rzeki zostaną spowolnione, co wpłynie negatywnie na cały ekosystem oraz na wykorzystanie Odry do celów rekreacyjnych i gospodarczych.

Zaniechanie odbudowy ekosystemu to nie tylko brak ryb w rzece, ale również utrata równowagi biologicznej, co może mieć skutki trudne do odwrócenia w przyszłości. Brak kontynuacji

programu odbudowy ekosystemu różnorodności biologicznej rzeki Odry to nie tylko wycofanie się z dotychczasowych działań, ale przede wszystkim krok wstecz w ochronie środowiska, zrównoważonym rozwoju i gospodarce wodnej. Obowiązkiem instytucji państwowych jest zapewnienie warunków do regeneracji rzeki po katastrofie ekologicznej. Środkowy odcinek Odry nie może zostać pominięty – jego degradacja wpłynie na całą rzekę i przyspieszy procesy negatywne, których skutki odczujemy przez dekady. Kontynuacja programu to nie tylko działanie ekologiczne – to konieczność, aby zachować integralność przyrodniczą rzeki oraz wesprzeć lokalne społeczności, których życie i działalność gospodarcza są z nią nierozdzielnie związane.

4. Konieczność podtrzymania finansowania odbudowy ekosystemu Odry w 2025 roku

Brak kontynuacji finansowania programu odbudowy ekosystemu Odry w 2025 roku nie tylko zahamuje jego postępy, ale stworzy poważną lukę w procesie restytucji środowiska wodnego. Odcinek środkowy Odry, obejmujący obszary zarządzane przez Okręg PZW Wrocław i Legnicę, zostałyby w ten sposób pominięty, co wprowadziłoby nierówności w skutkach realizowanego programu. Dalsze finansowanie jest kluczowe, aby zapewnić jego pełną skuteczność oraz uniknąć negatywnych konsekwencji ekologicznych, gospodarczych i społecznych. Luka w procesie odbudowy ekosystemu - program odbudowy Odry został pierwotnie zaplanowany jako trzyletni, a jego realizacja miała odbywać się w sposób zrównoważony na całej długości rzeki. Brak wsparcia finansowego dla odcinka środkowego oznaczałoby, że odbudowa ekosystemu stanie się nierównomierna – jedynie obszary objęte wsparciem funduszy w Szczecinie i Opolu miałyby szansę na dalszą regenerację, podczas gdy środkowy odcinek pozostanie bez odpowiednich działań kompensacyjnych. Efektem takiej sytuacji będzie powstanie ekosystemowej dysproporcji – podczas gdy populacje ryb i innych organizmów wodnych będą odbudowywane na północy i południu, środkowy odcinek stanie się tzw. „martwą strefą” z ograniczoną bioróżnorodnością, co negatywnie wpłynie na cały ekosystem Odry. W konsekwencji rzeka jako całość nie będzie w stanie skutecznie się regenerować, gdyż naturalne migracje ryb i innych organizmów zostaną zaburzone.

Nierówność w skutkach programu - Podział środków finansowych na odbudowę Odry powinien być proporcjonalny do skali strat oraz do pierwotnych założeń programu. Pominięcie odcinka środkowego oznaczałoby nieuzasadnioną nierówność w skutkach realizacji projektu – podczas gdy jedne regiony uzyskają wsparcie, inne zostaną pozostawione same sobie. Jest to nie tylko niesprawiedliwe wobec lokalnych społeczności, ale także sprzeczne z celami programu, który miał zapewnić odbudowę ekosystemu całej rzeki, a nie tylko wybranych jej fragmentów. Taka sytuacja prowadziłaby do powstania problemów związanych z migracją ryb, brakiem połączeń między odnowionymi siedliskami a zdegradowanym odcinkiem centralnym oraz osłabieniem efektu ekologicznego w dłuższym okresie. W praktyce oznacza to, że wysiłki podejmowane na innych odcinkach mogą nie przynieść oczekiwanych rezultatów, jeśli środkowa Odra pozostanie w stanie stagnacji ekologicznej.

Konsekwencje gospodarcze i społeczne - nie można zapominać, że odbudowa ekosystemu Odry ma również ogromne znaczenie gospodarcze i społeczne. Środkowy odcinek rzeki jest istotnym miejscem dla lokalnych społeczności, rybołówstwa oraz turystyki wędkarskiej. Jeśli finansowanie zostanie wstrzymane, straty nie ograniczą się tylko do aspektów środowiskowych, ale również wpłyną na rozwój regionu. Konsekwencje finansowe braku wsparcia:

- Spadek atrakcyjności turystycznej regionu, co oznacza straty dla przedsiębiorców związanych z sektorem rekreacyjnym, hotelarskim i gastronomicznym.
- Ograniczenie możliwości organizowania zawodów wędkarskich i wydarzeń sportowych, które stanowią ważny element promocji regionu.
- Pogorszenie jakości życia mieszkańców, dla których rzeka jest miejscem rekreacji, wypoczynku i działalności gospodarczej.

Długofalowy efekt odbudowy ekosystemu i różnorodności biologicznej Odry - podtrzymanie finansowania programu na rok 2025 jest konieczne, aby zapewnić długofalowy efekt odbudowy ekosystemu Odry. Odbudowa rzeki po katastrofie ekologicznej z 2022 roku wymaga czasu, a jej skuteczność zależy od konsekwentnego realizowania przyjętego harmonogramu działań. Przerwanie wsparcia w trzecim, kluczowym roku programu oznaczałoby, że wiele dotychczasowych wysiłków pójdzie na marne, a ekosystem może ponownie znaleźć się w stanie kryzysu. Odrzański ekosystem wymaga stabilnych warunków do regeneracji, w tym ciągłości działań zarybieniowych oraz monitoringu środowiskowego. Bez tego odbudowa bioróżnorodności rzeki może zostać zahamowana lub nawet odwrócona. Brak kontynuacji finansowania odbudowy ekosystemu Odry w 2025 roku stworzy nierówność w skutkach realizacji programu, doprowadzi do powstania luki w regeneracji środkowego odcinka rzeki i negatywnie wpłynie na całość ekosystemu. Aby program mógł zakończyć się zgodnie z pierwotnymi założeniami i przynieść oczekiwane rezultaty, konieczne jest jego dalsze finansowanie. Nie możemy pozwolić na sytuację, w której jeden z kluczowych odcinków Odry zostanie pozostawiony bez wsparcia, co doprowadzi do pogłębienia kryzysu ekologicznego i zmarnowania dotychczasowych wysiłków. Apelujemy o kontynuację finansowania na rok 2025, aby zapewnić spójność programu oraz realną odbudowę ekosystemu całej Odry.

Z wyrazami szacunku,

PREZES
Zarządu Okręgu PZW we Wrocławiu

Andrzej Świątach